

גדעון טיקוצקי: מבחר מתוך דברים על "ירושלים מקום התאוה, מסע אל המיתוס"

תולעת ספרים, תל-אביב

סיפורה של ירושלים, אם נרצה ואם לא, הוא הסיפור שלנו, של כולנו. הסיפור המסופר בספר זה על ירושלים, הוא סיפור שלא שמענו מעולם. ירושלים מתגלה כאן באור אחר לחלוטין.

הסיפור מתחיל על פי מיכל במסה מזהירה המערערת תפיסות יסוד לגבי הדרך בה אנו חוקרים את הסיפור היהודי. זוהי מסה על הזוגיות הסעורה, על פיה מפרשת מיכל את ההיסטוריה היהודית מראשית, מבחירת עם ישראל כעם נבחר. סיפור של יחסי אהבה וקירבה, ומצד שני, סיפור של קנאה ומריבה, ולא פעם גם שנאה. וגילומו של הסיפור כולו הוא בירושלים, שהיא מקדש למלך רב, אך גם בת זנונים, וגם זו שמופקרת לגורלה, כי האל נטש אותה. מיכל אוספת חתיכות פאזל רבות, ידועות לנו, אך היא מחברת אותן בדרך שלא ראינו מעולם, ובכך חושפת סיפור מפתיע ודרמטי.

ההיפוך המפתיע בספר הוא שעם כל הכמיהה לירושלים, אליה כמהים גם עמים אחרים, הפתרון איננו בניסיון לממש את התאוה, אלא בכח להרפות. וזה היה לגבי חידוש מסעיר.

במישור מסוים הספר מציע מצע פוליטי – איך להביא מזור לא רק לעיר הזו אלא לכולנו, הקשורים אליה. וזהו מימד השמיטה, ששכחנו אותה מחמת נצחון הציונות. השמיטה כמרכיב יסוד ליהדות. מבחינה זו זהו ספר נשי, בכך שהוא מכיל, שהוא חושב מעבר לדיכטומיות הפאלוצרנטיות. וכשמפליגים במבט נשי שכזה מתגלה סדר אחר, גבוה יותר. ואפשרות של ריבונות שמפגינה את כוחה וחוזקה על ידי היותה הרפיה.

כל זה נשמע מאוד פוליטי. אך יש בזה גם מתכון אישי עבור כולנו. תמרור הזהרה, בעידן הקפיטליסטי המקדש את הצורך לצבור – אולי נכון יותר להרפות.

ובמישור נוסף הספר מזכיר את הפונדמנטליזם המבעבע ורוחש מתחת לליברליזם ולקיום השלו לכאורה. הפונדמנטליזם הניזון מהמיתוס. בעצם הפניית המבט אל המיתוס וההסתכלות נכוחה עליו, יש קריאה מצפונית עד מאוד.

זהו ספר עיון פוליפוני, בעל קולות וז'אנרים רבים, כרומן, בהגדרה של באחטין. ומצד אחד יכולתה, הנדירה, של מיכל לקרוא במקורות, ומצד שני לקרוא בקשב את דרידה או את שירי פאול צלאן. בספר מקהלה של קולות, שמעברה מתגלה ירושלים אחרת, יהדות אחרת וישראליות אחרת.